

RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIM MUHITIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING IJTIMOIIY KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING AMALIY ASOSLARI

Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi

Namangan davlat universiteti 3-bosqich tayanch doktoranti

E-mail: fayzullayevxovoxon23@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu materialda rivojlantiruvchi ta'lim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy kompetentligini shakllantirib borishning amaliy asoslari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy kompetentlik, metodik mahorat kuni, intellekt, empatiya, ijtimoiy rol, axloq, qadriyat, muommolarni hal qilish, qaror qabul qilish, o'zaro munosabatlarni o'rnatish.

Аннотация: В данном материале рассматриваются практические основы развития социальной компетентности у детей дошкольного возраста в развивающей образовательной среде.

Ключевые слова: социальная компетентность, день методологических навыков, интеллект, эмпатия, социальная роль, этика, ценности, решение проблем, принятие решений, построение отношений.

Abstract: This material covers the practical foundations of forming social competence of preschool children in a developmental educational environment.

Keywords: social competence, methodological skills day, intelligence, empathy, social role, morality, values, problem solving, decision making, establishing relationships.

Maktabgacha ta'lim va umumiy o'rta ta'limning uzluksizligi va uzviyligini ta'minlash, maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish, sohada faoliyat yuritayotgan xususiy sektor vakillarini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash, ta'lim jarayoniga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni qabul qilindi [1].

Farmon asosida barcha maktabgacha ta'lim tashkilotlarida malaka oshirishning "Metodik mahorat soati", tayanch maktabgacha ta'lim tashkilotlarida esa "Metodik mahorat kuni" kabi shakllari bosqichma-bosqich joriy etilmoqda;

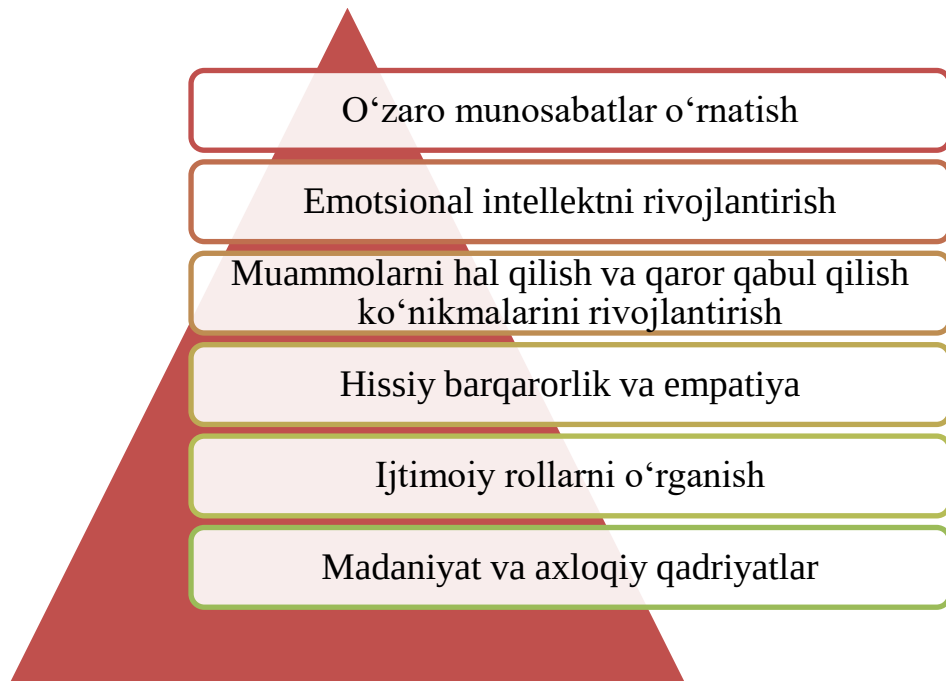
"Metodik mahorat kuni" doirasida tayanch maktabgacha ta'lim tashkilotlari trenerlari tomonidan boshqa maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor o'rinbosarlari uchun o'quv mashg'ulotlari va seminarlar o'tkaziladi;

"Metodik mahorat soati" doirasida direktor o'rinbosarlari tomonidan maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagoglari faoliyati tahlil qilinadi, ularga metodik yordam ko'rsatiladi va kasbiy rivojlanishi bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Metodik mahorat soatlarida maktabgacha ta'lim tashkilotidagi tarbiyachilarga rivojlantiruvchi muhit, uni tashkil etish va unga qo'yilgan pedagogik talablar, ta'limiy faoliyat jarayoniga kompetensiyaviy yondashuv, bolalarning tayanch kompetensiyalari va rivojlanish sohasi kompetensiyalarini shakllantirishning turli xildagi amaliy usullarini o'rgatib kelinmoqda.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy kompetentlikni shakllantirishning amaliy asoslari, asosan, ularning jamiyatda muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi uchun zarur bo'lgan ko'nikma va malakalarini rivojlantirishga qaratilgan. Ijtimoiy kompetentlik bolalarning o'zaro tengdoshlari va kattalar bilan munosabatlari, hissiy va intellekt hamda ijtimoiy vaziyatlarga moslashish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi [2].

Rivojlantiruvchi ta'lim muhida bolalarning ijtimoiy kompetentligini shakllantirishda tarbiyachi asosan quyidagi 6 ta yo'nalish bo'yicha amaliy faoliyatlarini olib borishlari lozim.

Tarbiyachi o'zining faoliyati davomida bolalardagi o'zaro munosabatlarni o'rnatish bo'yicha birinchi amaliy ishi bolalarga guruhda ishlashni o'rgatishdan boshlanadi. Bolalar bilan guruhda ishlashni o'rgatishda turli xildagi jamoaviy o'yinlar, kichik jamoaviy faoliyatlar hamda jamoa a'zolariga vazifalar bo'lib berish orqali amalga oshiriladi.

Bolalardagi emotsional intellektni rivojlantirish uchun tarbiyachi bolalar bilan suhbat olib borishi, bolalarga o'z his-tuyg'ularini tan olish va boshqalar bilan bo'lishish ko'nikmalarini shakllantirib borishi hamda turli xildagi stressli vaziyatlarda o'zini xattaharakatlarini idora qilishni va boshqalar bilan moslashishni o'rgatib borish lozim.

Bundan tashqari, bolalarni o'zlari duch keladigan kichik muommolarni hal qilishda mustaqil qarorlar qabul qilishga o'rgatish lozim. Buning uchun maktabgacha yoshdagi bolalar uchun yaratilgan sodda muommolarni hal qilish o'yinlaridan foydalanish samarali

natija beradi. Bunday o'yinlarga: pazzle, shaxmat va shashka kabi aqliy salohiyatni oshirib boruvchi o'yinlar kiradi.

Tarbiyachi bolalarni bir-biriga xurmat ruhida tarbiyalashi, boshqa bolalarning his-tuyg'ularini tushunish va ularni his qilishni o'rgatib borishi lozim. Tarbiyalanuvchilarga o'yinlarda boshqa bolalarning ehtiyojlarini tushunish va ularga yordam berishni o'rgatish tarbiyachi faoliyatining asosini tashkil qiladi [4].

Bolalarga maktabgacha ta'lim tashkilotida syujetli-rolli o'yinlar orqali jamiyatdagi turli xildagi ijtimoiy rollarni o'rgatib boriladi. Tarbiyalanuvchilar ijtimoiy rollarni o'ynash orqali o'rganadilar va buning natijasida bolalar o'zaro hurmat va mas'uliyat ruhini tushunib borishadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi ta'lim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy kompetentligini shakllantirishda asosiy urg'u madaniy va axloqiy qadriyatlarga qaratilishi lozim [3]. Tarbiyalanuvchilarni axloqiy me'yorlar, jamiyatda mavjud bo'lgan madaniyat va odob-axloq me'yorlariga o'rgatish maktabgacha ta'lim tashkilotidagi barcha pedagog hodimlarning vazifalaridan biri hisoblanadi va bu faoliyat pedagoglarning shaxsiy namuna ko'rsatishi orqali amalga oshiriladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, maktabgacha yoshdagi bolalarda o'z vaqtida ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirish ular uchun doimiy ravishda ijtimoiy o'yinlar, guruhli ishlar va muloqotga asoslangan faoliyatlarni tashkil qilib borish zarur. Shunday qilib, bolalar o'zaro munosabatlarda mustahkam va sog'lom ko'nikmalarni egallashlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2024-yil 30-sentabrdagi PF-152-son Farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi– T.:2022

3. Салиева З.Т. Педагогика олий таълим муассасалари талабларини маънавий-маданиятини ривожлантириш механизмларини такомиллаштириш. Пед.фан.док. (Dsc)дисс. –Т.: 2017.-337б.

4. Эгамбердиева Н.М. Маданий-инсонпарварлик ёндашув асосида талабаларни шахсий ва касбий ижтимоийлаштириш назарияси ва амалиёти (Педагогика олий таълим муассасалари мисолида): Пед. фан. док. ... дисс. – Т., 2010. – 332 б.